

Pap Anna: „Beszélgetések a szakképzésről” – egy szakmai párbeszédsorozat első alkalma (2021. március 26.)

Hazánk szakképzési és felnőttképzési szektorában az utóbbi néhány év, a járványhelyzetén túl, a változásokról is szólt. Az oktatásban, különösen a szak- és felnőttképzés területén már hozzászokhattunk a folyamatos változásokhoz, de 2019 óta egy újabb, intézményi és rendszerszintű átalakítási folyamatban vagyunk.

A Magyar Pedagógiai Társaság Szakképzési Kollégiuma „Beszélgetések a szakképzésről” c. rendezvénysorozata lehetőséget ad a terület szakembereinek a párbeszédre, a szakmai kommunikációra és a kérdések, tapasztalatok megvitatására. A beszélgetéssorozat első alkalmára 2021. március 26-án került sor, online formában. Három önmagában is nagyon izgalmas és aktuális vitaindító előadást hallhattunk, mind más-más szempontból szemlélték a szakképzésbeli változásokat.

Az első, bevezető előadást *Benedek András* egyetemi tanár, a Szakképzési Kollégium elnöke tartotta *Tartalom, módszerek, lehetőségek és korlátok* címmel. Történeti visszatekintés keretében mutatta be a szakképzési szabályozások alakulásának főbb vonalait, ezáltal átláthatóvá téve a trendeket, hogy végül megérkezzünk a jelenkorba.

Szemléletes ábrán követhettük a 2013 és 2020 közötti szakképzési tantervek változásait, valamint hallhattunk a tartalmi szabályozó elemekről, az iskolarendszerre és a felnőttképzésre vonatkozóan egyaránt. Az oktatás minden szegmensében fontos kérdés a képzés tényleges tartalmának

megjelenítése, de különösen így van ez a szakképzésben. Többféle problémát tapasztalunk a gyakorlatban, ilyen például a tantárgyak magas száma, ami a pedagógusoknak és a szakmai tanároknak is kihívást jelent. A gyorsan változó tartalom és a speciális igények megjelenése mellett további nehézséget jelent, hogy a szakmai tartalmak közvetítői nem feltétlenül pedagógus végzettségű szakemberek, ráadásul sok esetben hiányozik mögülik a megfelelő szakmódszertani háttér. Továbbá fontos lenne, hogy a kimeneti követelmények a bementi oldalon is értelmezhetőek, elsajátíthatóak legyenek, így támogatva egyebek mellett a megalapozott pályaválasztást is. Szükséges kiemelni, hogy léteznek jó gyakorlatok, megoldási lehetőségek a problémákra. Ilyen például a Magyar Tudományos Akadémia programja, mely a szakmódszertanok korszerűsítését tűzte ki célul, vagy a BME nyitott tananyag fejlesztési programja.

Az oktatás világában jól tudjuk, hogy megváltozott a tanulás tere és a tanulási stílus, így – különösen a járványhelyzet hatására - előtérbe kerültek az online kurzusok, az IKT környezet felértékelődött, megváltozott a tanár-diák kommunikáció, a képzési tartalom már leginkább tevékenységekhez kapcsolódik. Ezekre a kihívásokra a 21. századi magyar szakképzésnek is megfelelő válaszokat kell adnia.

A második előadást PhD habil *Farkas Éva* szakképzési és felnőttképzési szakértőtől hallhattuk, aki a Szegedi

Tudományegyetem Neveléstudományi Doktori Iskolájának egyetemi docense. Előadásának címe: *Az új szakképzési rendszer perspektívái és kihívásai*. Farkas Éva célul tűzte ki a változások rendszerszintű áttekintését, melynek fókuszába az innovatív elemeket, a változtatások előnyeit, az ebből eredő kihívásokat és feladatokat állította. Mindannyian egyetértünk abban, hogy a 2019. évi LXXX szakképzési törvény alapjaiban változtatta meg a szakképzés rendszerét, minden területen, teljes átalakulást hozott. A képzés és a vizsgáztatás elválik egymástól, a szakmai és vizsgakövetelmények helyett megjelenő képzési és kimeneti követelmények módszertani változást jelentenek, hiszen ez a dokumentum kimenetszabályozású. A kimenetszabályozás eszköze a tanulásieredmény-alapú (a továbbiakban: TEA) szemlélet, mely azt határozza meg, hogy mit várunk el a tanulótól a képzés végére, milyen tudással, kompetenciákkal, milyen minőségben, milyen önállósági és felelősségi szinten kell rendelkeznie. Ez a szemléletváltás lehetőséget teremt a szakmai oktatás megújulására, a minőség növelésére, azonban ehhez többre van szükség pusztán a dokumentumok átírásánál.

A TEA szemlélet a tanulót és a tanulási folyamatot helyezi a középpontba, így rugalmasabbá válik a szabályozás, objektív, megbízható értékelésre, a tanulási út tudatosabb tervezésére, módszertani megújulásra nyílik lehetőség. Az új rendszer célja a szakmai cselekvőképesség fejlesztése, melyhez valós munkatevékenységekből kell kiindulni és az iskola és a duális képzési helyszín szoros együttműködése szükséges az oktatási projekteknél.

Látható, hogy mindennek sok előnye van, azonban nagy kihívások elé állítja a szakképzés szereplőit. Mint minden nagyobb változáshoz, ehhez is nézőpontváltás szükséges minden szereplő részéről, ami

tulajdonképpen egy tanulási folyamat. A TEA szemlélet változatos tanításmódszertant, az eddig megszokottól eltérő oktatói szerepet kíván, melyben nagyobb az oktatói szabadság és a felelősség is.

A kihívások aktuális, konkrét feladatokat vonnak maguk után. A változások által lehetőség nyílik a szakképzés és a felnőttképzés minőségének fejlesztésére, azonban az implementáció sajnos még várat magára, a bevezetés gyorsasága miatt nem állt rendelkezésre elegendő információ, az iskolák és a duális képzők felkészítése elmaradt. Pedig ez utóbbi elengedhetetlen lenne, hogy átláthassák, mire jó az új rendszer, a változtatásokat hogyan alkalmazhatják, valamint módszertani támogatásra lenne szükség, hogy minél hatékonyabban megfelelhessenek a TEA szemléletnek. További létfontosságú feladat a pedagógus- és tanárképzés, különösen is a szakmai tanárképzés megújítása. A szakképzésben oktatók szakmódszertani felkészítése elhanyagolt – a tanulási eredmények alkalmazása és a TEA szemléleten alapuló értékelés be kell, hogy épüljön a továbbképzések témaköreibe is. Mindezek támogatásaként pedig intenzív szakmai diskurzusra lenne szükség a tanulás és a tanítás minőségéről.

Az alkalom utolsó előadója *Király László*, a Budapesti Műszaki Szakképzési Centrum Bolyai János Műszaki Technikum és Kollégium igazgatója volt, aki *Az új szakképzési tartalomról iskolai szemmel* beszélt. Ez az előadás megerősítette és differenciálta az előzőekben elhangzottakat, gyakorlati, tapasztalati tanulságokkal kiegészítve. A több mint egy éve húzódó járványhelyzet, annak minden sajátos kihívásával, nehezítette az iskolák számára az átállásra való felkészülést. Az intézményekben több éve egyszerre többféle tanterv is érvényben van a különböző osztályok, csoportok számára, ami hátráltatja a tananyagban való eligazodást.

Pozitívum, hogy a módszertani megújulás egyik nevesített eszköze, a projekt módszer jól alkalmazható az oktatásban, az oktatók szívesen dolgoznak vele. Király László felhívta a figyelmet a projekt módszer szakképzésben is létező előzményeire, melyek tapasztalataiból ma sem elhanyagolható tanulságokat vonhatunk le. Továbbá kiemelte, hogy a törvényi megfogalmazás is megemlíti a tanulók érdeklődésére, a tanuló-oktató közös tevékenységére, együttműködésére épülő témafeldolgozást, mely a projekt módszer során megvalósítható.

A hallgatóság részéről értékes, szerteágazó tematikájú hozzászólások érkeztek. A résztvevők nagy része jelezte, hogy a változtatások bevezetése nem volt kellő mértékben előkészítve, nem készültek vizsgálatok, hatástanulmányok, az érintettek nem lettek felkészítve. Többen hiányolják a szakmai párbeszédet, különösen a jogalkotók és a szakma közötti egyeztetéseket. A gyakorlat oldaláról megerősítették, hogy a szakképzési rendszer sűrű változásai jelentős zavart okoznak a mindennapi munkában, így az oktatás minőségére is rossz hatással vannak.

Volt, aki a változások felnőttképzési szempontjaira hívta fel a figyelmet, hiszen a felnőttképzési rendszer is alapjaiban átalakult, sőt, a felnőttképzés fogalma is változott. Sok a kérdés a finanszírozás körül, az oktatók felkészítése, valamint a programkövetelmények kapcsán kérdés, hogy ki, milyen célból készíthet a későbbiekben programkövetelményt. A vizsgáztatás felnőttképzés szempontjából is fontos kérdése, hogy a személytanúsító rendszer hogyan fog megküzdeni a kompetenciák és tudástartalmak értékelésének új feladatával.

Az implementáció szükségességét minden hozzászóló elismerte, azonban még nem látható, hogy lesz-e erőforrás, képzési háttér az érdekeltek számára. Ez

elengedhetetlen lenne ahhoz, hogy a feladatok eljussanak azokra a szintekre, ahol a reformokat ténylegesen megvalósítják.

Beszélgetés alakult ki az MTA–BME Nyitott Tananyagfejlesztés Kutatócsoport munkájáról, az OCD (Open Content Development) módszertanról, mely a szakképzésben a projektképzéshez is szorosan kapcsolódhat. A képi tanulás, a mikrotartalmak multimodális információkövetítő szerepe egyfajta virtuális gyakorlati képzés típusú információátadást valósíthat meg. Király László elmondta, hogy az OCD egy tanári módszertani alkalmazási lehetőség, melynek gyakorlati kipróbálásában iskolájuk is részt vett. Pozitív tapasztalatokról számolt be, fontos azonban megjegyezni, hogy a módszer sikerességéhez elengedhetetlen a megfelelő technikai háttér, mellyel nem minden iskola rendelkezik.

Több kérdés érkezett az ösztöndíjakkal kapcsolatban, melyből érezhető, hogy az ösztöndíjrendszer és annak technikai megvalósulása még nem kiforrott, a tapasztalatok alapján eddig gyakoriak voltak a fennakadások.

A lezáró visszajelésekben mindenki elismerte, hogy nagyívű, rendszerszintű átalakítások zajlanak, a változtatások szükségszerűek, azonban ez hosszú folyamat, melyet minden szereplő más-más szempontból figyel, így más-más kérdések merülnek fel mindenkiben. A felvetett kérdések egy része már régóta aktuális, és sokra még nincs végleges válasz. Éppen ezért elengedhetetlen a szakmai párbeszéd, a gyakorlati tapasztalatok megosztása, a kérdések megvitatása, szükség szerinti továbbítása. Így különösen is üdvözlendő ez a beszélgetéssorozat, és örömteli, hogy a szakképzés sok szereplője képviseltette magát. Itt, most aktív és gazdag párbeszéd alakult ki.